

Organizacija za Bezbednost i Saradnju u Evropi

**ODSEK ZA LJUDSKA PRAVA,
DECENTRALIZACIJU I ZAJEDNICE**

Sekcija za Monitorisanje Pravnog Sistema

Mesečni izveštaj - Novembar 2007

Neobaveštenost o priznavanju krivice krši domaći zakon

OEBS je zabrinut da su optuženi osuđivani na osnovu priznanja krivice iako ih sudije nisu unapred informisale o posledicama priznavanja krivice.

Privremeni Krivični Zakon Kosova ("Krivični Zakon Kosova")¹ dopušta da optuženi prizna krivicu za počinjena krivična dela² u cilju dobijanja blaže kazne.³ U takvim slučajevima se glavni pretres ne održava nego postupak direktno prelazi na završne reči stranaka.⁴

Dajući ozbiljnost priznavanju krivice i posledicama zakon obezbeđuje garancije optuženom koji odluči da prizna krivicu. Sudija posebno ima dužnost da utvrdi: (1) da optuženi razume prirodu i posledice priznavanja krivice i (2) da je priznavanje krivice dobrovoljno i učinjeno od strane optuženog posle konsultacije sa svojim advokatom, ukoliko je optuženi zastupan od strane advokata.⁵

Izuzimajući ove pravne potrebe OEBS je nadgledao slučajeve gde su se optuženi izjasnili krivim a nisu bili informisani o posledicama takvog izjašnjavanja.

U slučaju ispred opštinskog suda 18 Oktobra 2007 optuženi se izjasnio krivim za uništavanje pokretne imovine⁶ zbog, navodno nenamernog lomljenja stakla na vozilu koje je bilo parkirano na ulici. Sudija je propustio da informiše optuženog -- koji nije imao pravnog zastupnika --o posledicama njegovog izjašnjavanja krivice. Sud je tada kaznio optuženog novčanom kaznom od 150 Eura.⁷

Drugi slučaj u opštinskom sudu uključuje kraću proceduru za navodno počinjeno krivično delo ilegalni granični prelaz.⁸ Na početku suđenja 16 Februara 2007 sudija je pitao optužene dali su počinili krivično delo opisano u optužnom predlogu. Kada su optuženi odgovorili potvrdno sudija je upisao priznavanje krivice u njihovo ime. Dali je sudija informisao optužene o posledicama njihovog iskaza i dali im je dopustio da se konsultuju sa svojim braniocem. Sud je krajnje osudio optužene na 15 dana zatvora.

---

¹ Privremeni Krivični Zakon Kosova, proglašen UNMIK Uredbom Br. 2003/26, 6 Jul 2003.

² Član 359(2) i Član 315(1) Krivičnog Zakona.

³ Vidi član 64(1) i 70(3) Privremenog Krivičnog Zakona Kosova ("Krivični Zakon") koji je proglašen UNMIK Uredbom 2003/25, 6 Jul 2003.

⁴ Član 359(5), Krivični Zakon.

⁵ Sudija takođe mora da utvrdi: (a) dali je delo krivično; (b) dali je priznanje podržano činjenicama na kojima se slučaj zasniva; (c) da ne postoje događaji koji bi isključili krivičnu odgovornost; (d) da period statutornog ograničenja nije istekao; i da postoji osnovana sumnja da je optuženi počinio krivično delo (vidi član 315 u skladu sa članom 316, Krivičnog Zakona). Takođe vidi član 17 Krivičnog Zakona, koji postavlja dužnost sudu da obavesti optuženog o njegovim pravima.

⁶ Član 260(1), Krivičnog Zakona.

⁷ Zabrinjavajuće je da krivična dela navedena u optužnici uopšte ne predstavljaju krivično delo. Osoba je kriva za krivično delo oštećenja pokretne imovine jedino ukoliko je osoba delovala namerno (vidi član 11(3) i član 260(1), Krivični Zakon). Osuđivanjem optuženog za dela koja ne sadrže krivicu, kao što je OEBS već skoro naglasio (vidi OEBS-ov Mesečni izveštaj Sekcije za Monitorisanje Pravnog Sistema., Septembar 2007) je kršenje principa *nullum crimen sine lege* (vidi član 1 (2), Krivični Zakon član 15(1) Međnarodni sporazum o civilnim i političkim pravima i član 7(1) Evropske Konvencije o Ljudskim Pravima).

⁸ Član 114, Krivičnog Zakona.

U gore opisanim slučajevima sud je osudio optužene na osnovu priznanja krivice iako oni nisu bili unapred informisani o posledicama priznavanja krivice i nisu se konsultovali sa svojim braniocem. Ne-informisanost o priznavanju krivice je ništavna i nevažeća.⁹

Na osnovu gore navedenog OEBS preporučuje:

- Pre traženja od optuženog da prizna krivicu sudija uvek treba da informiše optuženog o posledicama priznavanja krivice.
- Sudije moraju da podstiču optužene da konsultuju svoje
- Advokati trebaju da ulažu žalbe na presude koje su zasnovane na proceduralno nevažećim priznanjima krivice.

Propust sudova da ispravno pozovu stranke i svedoke vodi ne-opravedanim kašnjenjima u parnicama.

OEBS je zabrinut da kašnjenja i stalna odlaganja parnica može da sprečava ispravnu administraciju pravde i krši pravo stranaka na suđenje u razumnom vremenskom periodu.¹⁰

Pravo da se suđenje održi u razumnom vremenskom periodu je zagarantovano u garanciji o pravu na fer suđenje (član 6 Evropske Konvencije o Ljudskim Pravima) koja se takođe koristi i u parnicama.¹¹ Pri utvrđivanju šta podrazumeva “razumno vreme” Član 6 Konvencije kaže da pažnja mora biti posvećena u zavisnosti od okolnosti u svakom slučaju. To uključuje kompleksnost faktičke ili pravne problematike u slučaju dela, tužioca i države.¹² U ovom kontekstu Evropski Sud za Ljudska Prava nalaže da države moraju da organizuju svoj pravni sistem na način da sudovi budu u skladu sa zahtevima iz člana 6 navedene konvencije.¹³

Važeći građanski zakon na Kosovu navodi da pozivi normalno moraju biti uručivani postom ali da takođe i radnik suda može dostaviti poziv stranki (sudski dostavljač) preko opštine ili direktno u sudu.¹⁴ Ukoliko osoba koja treba da se pozove nije na njegovoj ili njenoj adresi poziv se može uručiti punoletnom članu porodice ili drugim ljudima kao što su domar ili komšije.¹⁵ Poziv mora biti potpisan od strane dostavljača

⁹ Vidi Član 315(4) i 359(4), Krivičnog Zakona. Priznavanje krivice je takodje nevažeće i ukoliko tužilac ne uspostavi sve pravne elemente krivičnog dela ili ako dela navedena u optužnici ne sadrže krivično delo.

¹⁰ OEBS je prethodno izveštavao u vezi problema sa pozivanjem svedoka u parničnim i krivičnim postupcima. Vidi OEBS-ov izveštaj: Odsek za Ljudska Prava i Vladavinu Prava Mesečni Izveštaj (Februar 2005) i Administracija Pravde u Opštinskim Sudovima (Mart 2004), st. 15. Izuzimajući ove izveštaje kašnjenja izazvana problemima u pozivanju stranaka i dalje postoje na Kosovu.

¹¹ Vidi *Moreira v. Portugal* Br. 11371/85, presuda, 26 Oktobar 1988, paragraf 46.

¹² *Pailot v. France*, Br. 32217/96, presuda, 22 April 1998, paragraf 61.

¹³ *Muti v. Italy*, Br. No. 14146/88, presuda, 23 Mart 1994, para. 15; *Sussmann v. Germany*, Br. 20024/92, presuda, 16 Septembar 1996, paragrafi 55 -56.

¹⁴ Vidi Član 133 Zakon o Parničnom Postupku (Službeni glasnik 4/77-1478, 36/80 – 1182, 69/82 – 1596).

¹⁵ Vidi Član 141 i 142 Zakona o Parničnom Postupku koji izričito određuje koji dokumenti moraju biti dostavljeni lično stranci. Pošto su sudski pozivi izuzeti u ovom članu lična dostava nije potrebna i pozivi se mogu uručivati punoletnim članovima familije ili drugima kao što su kućepazitelji ili komšije, kao što kaže i član 141 Zakona o Parničnom Postupku. Ovaj član navodi da “ ukoliko se dogodi da niko

i od strane onog ko prima poziv.¹⁶ Dalje, ukoliko tužilac ne može da pronadje adresu tuženog “[...] sud treba pokuša da istu pribavi preko kompetentnog administrativnog tela ili da potrebnu informaciju pribavi na neki drugi način”.¹⁷

OEBS je monitorisao parnice u kojim pozivanje stranaka nije bilo efikasno i na taj način uslovalo kašnjenja u proceduri. Sledeći slučajevi služe kao primer.

U slučaju ispred opštinskog suda tužilac je podneo tužbu za naknadu štete 24 Aprila 2002. Sud je odložio zakazano suđenja sedam puta¹⁸ zato što u predmetu nije bilo dokaza da su stranke regularno pozvane.¹⁹ Slučaj je još uvek u toku.²⁰

U tužbi koja datira od 28 Decembra 2005 ispred opštinskog suda u kojoj je tužilac zahtevao izbacivanje tuženog iz njegove prodavnice prvo zasedanje suda se desilo se 2 Maja 2006. Sud je odložio tri suđenja zbog sledećih osnova: propust da se pozove predloženi svedok (3 Avgust 2006) propust da se pozove tuženi (24 Novembra 2006)²¹ i neispravna dostava poziva za svedoke u Katastarski Ured umesto u Direktoratu za Urbanizam (23 Januara 2007).

Oba primera pokazuju nedostatak delotvornog pozivanja stranaka koje uslovljava kašnjenje u procedurama. Iako prvi slučaj nije uključivao kompleksne pravne i faktičke činjenice slučaj još uvek čeka više nego pet godina na sudu. Problemi u dostavljanju poziva takođe uzrokuju nepotrebna kašnjenja u drugom slučaju. Ova kašnjenja su uticala na pravo stranaka na suđenje u normalnom vremenskom periodu zato što su relevantne vlasti propustili da organizuju efektivni sistem pozivanja stranaka.

OEBS zato preporučuje:

- Sudovi trebaju da preduzmu neophodne korake da bi osigurali da relevantni organi poštuju, slede proceduru pozivanja.

---

nije prisutan u stanu pismo treba dostaviti kućepazitelju ili komšiji ukoliko se oni slože da isti prihvate”. Takođe pogledati član 144 i 145 Zakona o Parničnom Postupku koji reguliše posebne situacije kao što je odbijanje da se prihvati poziv ili promena adrese.

¹⁶ Vidi Član 149 Zakona o Parničnom Postupku koji determiniše da “[i] ukoliko primaoc odbije da potpiše dokaz o prijemu, dostavljač treba da navede da [...] i da doda datum dostave, na taj način je dostava izvršena [...] Kada u skladu sa uredbom ovog zakona poziv bude dostavljen nekom drugom licu umesto osobi na koju poziv glasi dostavljač mora da napomene vezu između te dve osobe kao dokaz dostavljanja.

¹⁷ Član 148 Zakon o Parničnom Postupku.

¹⁸ Sud je odložio suđenja 2 Julu 2003, 21 Oktobra 2003, 19 Novembra 2003, 17 Decembra 2003, 26 Marta 2004, 28 Juna 2006 i 18 Julu 2007.

¹⁹ Poziv je bio vraćen sa napomenom da stranka nije pronađena na specifičnoj adresi ili sa napomenom da Pošta i Telekomunikacije Kosova nisu vratile dostavnicu sudu pre zakazanog suđenja.

²⁰ Sud je takođe odložio suđenje zbog drugog razloga a ne zbog propusta pozivanja stranke i svedoka. Na primer, sud je odložio suđenje 2 Novembra 2004, i Marta 2005 i 23 Marta 2005 zato što se optuženi (iako uredno pozvan) nije pojavio i 19 Januara 2006 zato što ekspert nije dostavio traženi izveštaj.

²¹ Poziv je bio vraćen sudu sa napomenom da je tuženi nepoznat iako je sud na istoj adresi pozivao tuženog na prethodna ročišta.

- Predsednici sudova i direktori Pošte i Telekomunikacija na Kosovu trebaju da obezbede da sudski dostavljači i radnici u poštama dobiju adekvatan trening u vezi procedure pozivanja zasnovane na Zakonu o parničnom postupku.
- Sudovi trebaju da koriste sve raspoložive mere da lociraju ispravne adrese stranaka i svedoka ukoliko tužilac nije u stanju da obezbedi ispravnu adresu.²²

---

²² OEBS je prethodno izveštavao da u skladu sa UNMIK-ovom Administrativnom Uredbom 2002/16 koja implementira UNMIK-ovu Uredbu 2000/13 o Centralnim Civilnim Registrom da UNMIK-ovo pravosuđe mora da traži iz Civilnog Registra na uvid bazu podataka i da istu koristi za lociranje ljudi. Vidi OEBS Misija na Kosovu, Odsek za Ljudska Prava, Decentralizaciju i Zajednice, tematski izveštaj *Administracija Pravde u Opštinskim Sudovima* (Mart 2004), strana 15.